

*A svájci egészségügy statisztikai zsebkönyve 2022 –
Gesundheit – Taschenstatistik 2022 – egységes szerkezetben*
Bundesamt für Statistik, Neuchâtel 2022 (36 p.) 12. 02. 2022

Forrás Internet-helye:

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home.assetdetail.21244126.html> ;

1. A lakosság egészségi állapota

1. 1. Általános egészségi állapot és fogyatékoság

A születéskor várható élettartam 1990 és 2019 között 7,9 évvel, nőknél 4,8 évvel növekedett. Ez világviszonylatban a legmagasabbak közé tartozik. 2020-ban azonban a pandémiával összefüggésben csökkent. A jó egészségi állapotban várható élettartam 70 év, férfiaknál és nőknél gyakorlatilag egyforma.

A férfiak 86%-a, a nők 84%-a jónak vagy nagyon jónak ítéli meg egészségi állapotát. Az életkor növekedésével azonban ez az arány és az általános egészségi állapot rosszabbodik. A 75 év fölöttiek körében a lakosság felét tartós egészségi problémák sújtják. A súlyosan vagy teljesen látássérült személyek 45%-a legalább 65 éves. 1.600.000 személy, a lakosság 22%-a a fogyatékkal élők esélyegyenlőségéről szóló törvény definíciója szerint fogyatékkal élőknek tekinthető. Ezek közül 340.000 személy a mindennapi élet aktivitásaiban erőteljesen korlátozott.

1. 2. Lelki egészség

A lakosság többségének gyakrabban vannak pozitív mint negatív érzései. 85% boldognak érzi magát, csak 3% állítja, hogy kedvetlen vagy deprimált. A lakosság 90%-a részesül elégséges szociális támogatásban az élet nehézségeinek leküzdéséhez. A lakosság 15%-a van kitéve közepes (11%) vagy magas (4%) pszichés megterhelésnek. A leggyakoribb pszichés megbetegedés

a depresszió. 2017-ben a férfiak 8%-a és a nők 10%-a szenvedett közepestől súlyosig terjedő depresszióban.

2017-ben a lakosság 6%-át kezelték pszichés megterhelés miatt, 9% szedett legalább egy pszichotrop gyógyszert (antidepresszánt, altatót, nyugtatót). A nők gyakrabban szednek pszichotrop szereket mint a férfiak, az időskorúak gyakrabban mint a fiatalok. 2017-ben a 15 és 24 év közöttiek 1%-a szedett figyelemfokozó gyógyszereket. [Lásd még: *A lelki egészség helyzete Svájcban*, 2016. 35. sz.; 2018. 25. sz.; 2019. 22. sz.; 2020. 11. sz.; 2021. 5-6. sz.]

1. 3. Szív- és érrendszeri megbetegedések és diabétesz

A szív- és érrendszeri megbetegedések a hospitalizáció harmadik leggyakoribb okát és a leggyakoribb halálokot képezik. A szív- és érrendszeri megbetegedések miatti kórházba történő beutalások száma 2002. óta 22%-kal növekedett. Ez elsősorban a népesség növekedésének és elöregedésének tulajdonítható. A halálozások száma azonban ugyanezen időszakban 16%-kal csökkent. 2019-ben 15.677 személy, ezek kétharmada férfi szenvedett miokardiális infarktust, ennek következtében 2.252 beteg meghalt. 16.504 személy (több mint fele férfi) stroke-ot szenvedett; 2.690 belehalt.

Magas vérnyomás. 2017-ben a lakosság 18%-a szenvedett magas vérnyomásban. A 75-ik életévig a férfiak súlyosabban érintettek mint a nők. 75 év fölött a lakosság fele szenved magas vérnyomásban. A magas koleszterinszinttel rendelkezők aránya 2017-ben 13% volt. 2017-ben a férfiak 5%-a, a nők 3%-a szenvedett diabéteszben (2007: 4%). Az alacsony képzettséggel rendelkezők körében a diabéteszben való megbetegedés kockázata kétszer akkora, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél (8% vs. 4%).

1. 4. Rákos megbetegedések

Évente több mint 40.000 új esetet diagnosztizálnak. Több mint minden ötödik személy 70-ik életévét megelőzően betegedik meg rákban. A férfiak gyakrabban érintettek mint a nők és férfiak körében a haláleset is több. Az új

megbetegedések rátája a férfiak körében a 2009 és 2013 közötti megfigyelési időszak óta előbb enyhén növekedett, majd csökkent. A rákos megbetegedések miatti halálozás mindkét nem körében csökken.

A leggyakoribb rákos megbetegedés férfiak körében a prosztatatarák, a leggyakoribb halálokok azonban a tüdő-, hörgő és légcsőrák. Nők körében a mellrák a leggyakoribb. A tüdőrák mellett ez a leggyakoribb halálokok. 2014 és 2018 között 224 (0 és 14 év közötti) gyermek betegedett meg rákban, akik közül nagyjából 24 belehalt. Gyermek körében a leggyakoribb rákos megbetegedések a leukémiák (31%) és a központi idegrendszer daganatai (23%).

1. 5. Fertőző betegségek

A humán immundeficiencia-vírussal (HIV) fertőződött új esetek száma 2009. óta csökken. Már az 1990-es években csökkenés volt megfigyelhető. 2019-ben az új diagnózisok 51%-a férfiak közötti szexuális kontaktussal függött össze. Más szexuális úton terjedő betegségeknel, mint a szifilisz (2020-ban 815 új eset) az esetszám azonban nem csökken.

Az új tuberkulózis esetek száma az utóbbi tíz évben csökkent. A tuberkulózis esetek többsége külföldi származású személyeket érint.

1. 6. COVID-19

A koronavírus 2020 februárban jelent meg Svájcban. 2020-ban 455.000 esetet jelentettek, a legtöbbet március és november között. 2020-ban 40.871 koronavírus miatti hospitalizációt regisztráltak. Ez 34.817 személyt érintett. 44%-uk legalább 75 éves volt. A 2020. március 16. és április 19. közötti első hullám idején túlhalálozás lépett fel. Ebben az időszakban a túlhalálozás a 65 évesek vagy annál idősebbek körében 1.509 (26%), a hatvanöt alattiak körében 100 (12%) volt. A 2020. október 19. és 2021. január 31. közötti időszakban a túlhalálozás a 65 évesek vagy annál idősebbek körében 8.447 (47%), a 65 év alattiak körében 258 (11%) volt.

1. 7. Fogyatékkal élők

Öt személy közül kettő hát- és keresztcsonti fájdalmakban szenved. Az artrózis és az artritisz a 75 év fölöttiek 40%-át érinti.

A mozgásszervi megbetegedések a sérülések után a hospitalizáció második leggyakoribb okát képezik. A kórházi kezelések 53%-a ízületi betegségeknek és végtagi bántalmaknak, 26%-a hátfájásnak tulajdonítható. 2020-ban 25.292 személyt utaltak be csípőízületi protézis beültetése céljából. Ez 23%-kal több mint 2010-ben volt. Térdízületi protézis beültetésére ritkábban kerül sor (20.988).

1. 8. Szülések és az újszülöttek egészsége

Az anyák átlagéletkora a szülés időpontjában 1970. óta folyamatosan növekedik. 2019-ben a szülések kevesebb mint 30%-a jutott 30 éven aluli nőkre, miközben arányuk 1970-ben még majdnem 70% volt. A szülések 96%-ára kórházban kerül sor, egyharmadát császármetszéssel végzik. A császármetszések aránya egyes régiókban kétszer akkora, mint másutt. 2020-ban 313 csecsemő és kisgyermek halt meg első életévében, ami 1.000 élveszülésre 3,6 halálesetnek felel meg. E halálesetek 60%-a a szülés utáni 24 órában következett be. Ez főleg nagyon alacsony születési súllyal rendelkező és koraszülött gyermekeket érint. Ugyanezen évben 319 halvaszülés történt.

1. 9. Halálokok

2019-ben 67.780 halálesetet regisztráltak. 64%-uk legalább 80 éves volt (2000-ben 54%). A leggyakoribb halálokok: az első életévben a veleszületett rendellenességek, 15 és 45 év között a balesetek és az öngyilkosság, 45 év fölött a rákos megbetegedések, 80 év fölött a szív- és érrendszeri betegségek.

2019-ben 1.018 személy követett el öngyilkosságot. 73%-uk férfi, 47%-uk 55 év alatti személy volt. 1.196 személy döntött az asszisztált öngyilkosság mellett (60%-uk nő, 88%-uk 64 év fölötti volt).

[Lásd még: *A halálokok statisztikája Svájcban, 2013. 21. sz.; 2014. 24. sz.; 2016. 25. sz.; 2019. 2. sz.; 2020. 4. sz.; 2021. 4. sz.; 2022. 6. sz.*]

2. Egészségügyi determinánsok

2. 1. Szociális helyzet és munkavégzés

Minél kedvezőtlenebb a szociális kiinduló állapot (pl. a képzettségi szinthez viszonyítva), annál rosszabb az egészségi állapot. Az alacsonyabb képzettségű 65 év fölötti férfiak várható élettartama három évvel alacsonyabb, mint a velük egy életkorú egyetemi végzettségűeké. A szociális egyenlőtlenségek az egészségügyi szolgáltatások igénybevételében is megjelennek: A lakosság 3%-a pénzügyi okokból nem tudja igénybe venni a szükséges orvosi ellátásokat, főleg a fogászati ellátásokat. A szegénységi küszöbön élőkénél ez az arány 8%.

A rossz munkafeltételek egészségi kockázatot jelentenek. Tipikus fizikai kockázatok: monoton műveletek, súlyos terhek emelése, megerőltető testtartás, mérgező anyagok hatásának való expozíció. Ezeknek a kockázatoknak a férfiak jobban ki vannak téve mint a nők. Kivételt képez a fájdalmas és megerőltető testtartás (férfiak: 46%, nők: 50%), amelyek elsősorban a nők által gyakorolt egészségügyi tevékenységek és a gyermeknevelés területén fordulnak elő. A fizikai kockázatok gyakorisága stabil. A pszichoszociális kockázatok összefüggnek a munkaszervezettel. Tipikus példa a magas munkaütem, ami a munkavégzés intenzifikálásával függ össze. 2017-ben a keresőtevékenységet végző emberek 7%-a megfélemlítésnek vagy mobbingnak volt kitéve. A pszichoszociális kockázatok gyakorisága 2012 és 2017 között nem változott. Különösen erőteljesen növekedett a stressz és a munkahely elvesztése miatti szorongás.

2. 2. Egészségmagatartás

2017-ben a lakosság 76%-a végzett rendszeres testmozgást. A csak az oktatás kötelező szakaszát elvégzők fizikailag kevésbé aktívak, mint a felsőfokú végzettségűek (61% vs. 79%). Az inaktív személyek aránya 2002. óta megfelelő. A férfiak 63%-a, a nők 73%-a válaszolta, hogy odafigyel táplálkozására.

2017-ben a lakosság 11%-a volt elhízott. Ez az arány kétszer akkora mint 1992-ben volt. A túlsúlyos személyek aránya (a 74-ik életévig) az életkorral arányosan növekedik. Az elhízottak aránya az alacsonyabb végzettségű férfiak körében kétszer akkora, mint a magasabb végzettséggel rendelkezőknél (20% vs. 10%); nőknél a különbség még kihangsúlyozottabb (21% vs. 6%).

A dohányzó személyek aránya a férfiak körében 1992 és 2017 között 37%-ról 31%-ra csökkent, miközben a nők körében stabil maradt (23%). Férfiak körében a dohányosok aránya 25 és 34 év között (42%), a nők körében 15 és 34 év között (30%) a legmagasabb. A dohányosok 61%-a szeretne leszokni.

Az idő előtti halálozás és az egészségkárosodás fő okai: a dohányzás és a túlzott alkoholfogyasztás. 2017-ben a férfiak 13%-a soha nem fogyasztott, 15%-a naponta fogyasztott alkoholt. A nők 23%-a absztinens, 7%-a naponta fogyaszt alkoholt. A lakosság 5%-ának alkoholfogyasztása krónikusan kockázatos (rendszeresen sokat iszik), 16% havonta legalább egy alkalommal leissza magát (egy alkalommal sokat iszik). A fiatal férfiak körében a rohamszerű lerészegedés a legelterjedtebb, az idősebb nők és férfiak körében a krónikus alkoholfogyasztás jellemző.

3. Egészségügy

3. 1. Kórházak

	2020
Kórházak	276
Ágyak	37.611
Foglalkoztatottak (teljes munkaidős státuszokban)	174.593
Kórházakban kezelt esetek	1.371.250
Hospitalizációs ráta (1.000 lakosra)	110,0
Átlagos kórházi tartózkodási idő az aktív ápolás területén (napok)	5,2
Napi átlagos költségek az aktív ápolás területén (CHF)	2.506

Források: BFS – KS, MS

© BFS 2022

2020-ban Svájcban 106 általános és 170 speciális kórház (pszichiátria, rehabilitáció stb.) működött. Ez a 276 kórház 574 telephelyen nyújtott

szolgáltatásokat. A kórházak száma 2002. óta 8%-kal csökkent, miközben az ágyaké alig változott.

2020-ban a kórházak 228.800 személyt foglalkoztattak (174.593 teljes munkaidős státusz). Ez 25%-kal több mint 2010-ben volt. A teljes munkaidős foglalkoztatottak 74%-a nő, A teljes munkaidős státuszok 42%-a az ápolószemélyzetre és a szociális szolgálatokra, 15%-a az orvosokra jut.

2020-ban az aktív ápolás területén az átlagos kórházi tartózkodási idő 5,2 nap, a pszichiátrián 33 nap volt. Az átlagos kórházi tartózkodási idő 2017-ig folyamatosan csökkent, azóta stabil. 2020-ban az aktív ápolás területén egy kórházi nap átlagosan 2.506 CHF-be került. Ez 55%-kal több mint 2010-ben volt. A napi átlagos költségek a fekvőbeteg pszichiátrián és a rehabilitáció/geriátria területén 2015. óta alig változtak.

2020-ban 662.516 férfi és 733.596 nő került kórházba. Ugyanebben az évben 44.156 fiú és 41.520 lány született. A betegek 4,5 millió ambuláns konzultációt vettek igénybe. A hospitalizáció leggyakoribb okai a sérülések, ezt követik az izom-csontrendszer megbetegedései (artrózisok, ízületi problémák, hátfájás), harmadik helyen a keringési rendszer megbetegedései állnak.

3. 2. Időotthonok és ápolási otthonok

	2020
Időotthonok és ápolási otthonok	1.553
Foglalkoztatottak, teljes munkaidős státuszokban	100.546
Otthonokban lakók december 31-én	87.695
Férfiak	25.614
Nők	62.081
A december 31-én otthonokban lakók aránya a 80 év fölöttiek körében	14%
Átlagos tartózkodási idő (napok)	914
Egy napra eső átlagköltségek (CHF)	319

Forrás: BFS – Statistik der sozialmedizinischen Institutionen (SOMED) © BFS 2022

Az 1.553 időotthonban és ápolási otthonban 2020-ban 139.600 személy dolgozott, 100.546 teljes munkaidős státuszban. Ez 27%-kal több mint 2010-

ben. Az ápolást végző személyzet a teljes munkaidős foglalkoztatottak 67%-át teszi ki. Tíz teljes munkaidős státusz közül nyolcat nők töltenek be. A 80 év fölötti lakosság 14%-a ápolási vagy idősotthonban él. 2020-ban az ápolási és idősotthonokban 152.753 személy élt, közülük egyesek csak rövidebb ideig. Ez 13%-kal több mint 2010-ben. Az ápolási és idősotthonok lakóinak 67%-a nő. Az otthonokban élők háromnegyede legalább 80 éves. Ezekben az intézményekben 100.700 hely áll rendelkezésre. Az idősotthonokban és ápolási otthonokban élők 44%-a kevesebb mint egy évig, 16%-a öt évig vagy annál hosszabb ideig tartózkodik az intézményben. 2020-ban az ápolási és idősotthonokban a kilépés oka az esetek 78%-ánál az elhalálozás volt (2019: 73%). Az átlagos tartózkodási idő két és fél év (914 nap). Az ápolási vagy idősotthonokban az egy főre eső napi költségek átlagosan 319 CHF-et tesznek ki.

3. 3. Otthonápolás (Spitex)

	2020
Vállalkozások száma	2.546
Foglalkoztatottak (teljes munkaidős státuszok)	25.858
Ügyfelek	420.793
Férfiak	181.451
Nők	239.342
Az otthonápolást igénybe vevők aránya a 80 év fölötti lakosság körében	37%
Évente egy ügyfélre jutó költségek (CHF)	6.734
Forrás: BFS – Statistik der Hilfe und Pflege zu Hause (SPITEX)	© BFS 2022

2020-ban a 2.546 *Spitex* szolgálat 56.800 személyt foglalkoztatott, 25.858 teljes munkaidős státuszban. A *Spitex* foglalkoztatottainak 74%-a közhasznú társasági vagy állami vállalkozásnál működik (teljes munkaidős státuszok) A *Spitex* foglalkoztatottainak száma 2002. óta 65%-kal növekedett. A közhasznú társasági és állami munkaadóknál a foglalkoztatás lassabban növekedik mint más szolgáltatóknál.

2020-ban a *Spitex* 421.000 személy gondozását látta el. Ez az összlakosság 4,9%-a és a 80 év fölöttiek 37%-a. A *Spitex* szolgáltatásait igénybe vevők

körében öt személy közül három nő, 42% legalább 80 éves. A lakosság 13%-a inkább szociális környezetéből vesz igénybe segítséget, mint a *Spitex*-től. Másrészt a *Spitex* gondozottainak 59%-a hozzátartozóinak és ismerőseinek segítségét is igénybe veszi. Az informális segítség igénybevétele elterjedtebb, mint a *Spitex*-szolgáltatásoké. A *Spitex* által támogatott személyek 59%-a hozzátartozóik és ismerőseik segítségét is igénybe veszi.

3. 4. *Orvosok és fogorvosok*

Praxisokban és ambuláns centrumokban működő orvosok (teljes munkaidős státuszok) (2019)	15.824
100.000 lakosra jutó orvosok az ambuláns szektorban (2020)	234
Fogorvosok (2019)	3.481
100.000 lakosra jutó fogorvosok (2019)	40
<i>Források:</i> BFS – MAS, SGB; FMH, SSO	© BFS 2022

2019-ben az orvosi praxisokban és ambuláns központokban 21.717 orvos működött, ami 15.824 teljes munkaidős státuszhoz felel meg. Az orvosok 40%-a az alapellátás területén működött (általános belgyógyászat, gyermekgyógyászat, általános orvos). A 100.000 lakosra jutó ambuláns ellátást nyújtó általános orvosok száma 2010-ben 205, 2020-ban 234 (+ 14%) volt. A fogorvosok száma viszonylag stabil volt, 100.000 lakosra 40 fogorvos jutott.

4. *Költségek és finanszírozás*

	2019
egészségügyi költségek (millió CHF)	82.472
ebből	
ambuláns gyógyító ellátásokra	21.652
tartós ápolásra	16.769
fekvőbeteg ellátásra	15.730
egészségügyi eszközökre	12.602
egészségügyi költségek GDP-hez viszonyított aránya	11,3%
<i>Forrás:</i> BFS – Kosten und Finanzierung des Gesundheitswesens (COU)	© BFS 2022

Az ambuláns gyógyító ellátások, beleértve a kórházi ellátásokat is, az egészségügyi költségek több mint egynegyedét teszik ki. Az időskorúak tartós

ellátása mind az intézményi, mind az otthoni ellátásra (*Spitex*) kiterjed. Ez csaknem az egészségügyi kiadások egyötödét teszi ki, valamivel többet, mint a fekvőbeteg ellátásoké.

Az egészségügyi kiadások GDP-hez viszonyított aránya 1995. óta 2,7 százalékponttal növekedett, 2019-ben 11,3% volt. Ez Európában a legmagasabb értékek közé tartozik.

2019-ben az egészségügyi kiadások 63%-át a háztartások finanszírozták. Csupán a kötelező betegbiztosítás díjai az egészségügyi kiadások 32%-át fedezték. Az egészségügyi költségekhez nyújtott állami hozzájárulás 31%-ot tett ki. Az állami finanszírozás keretében 10 CHF-ből hatot a kantonok és a települések által a kórházak, időotthonok és ápolási otthonok, valamint az otthonápolás (*Spitex*) részére nyújtott finanszírozás tett ki.

[Lásd még: *A svájci egészségügy 2012. évi statisztikája – Gesundheitsstatistik 2012, 2013. 5. sz.*; *A svájci egészségügy statisztikai zsebkönyve – Taschenbuch Gesundheit (Bundesamt für Statistik), 2016. 15. sz.; 2016. 34. sz.; 2018. 5-6-7. sz. és Archivum; 2019, 11-13. sz.; és Archivum; 2020.7-8-9-10-11. sz. és Archivum, 2021. 6-10. sz. és Archivum]*